

Η συμβολή των Μονών Ματσούκας Πόντου εις την σωτηρίαν του Ελληνισμού

/ Ιερές Μονές

Πώς ή ζωή τών κατοίκων σώθηκε άντί τών 15.000 γροσίων

Κατά την Έλληνικήν Έπανάστασιν τοῦ 1821 καὶ πρὸ αὐτῆς ἡ συντεχνία τῶν χαλκέων (καζαντζήδων) ἐν Κων/πόλει, εὕρισκετο εἰς μεγάλας σχέσεις μετὰ πολλῶν ἀρχόντων καὶ αὐλικῶν, ὡς καὶ γενιτσάρων καταγομένων ἐκ Ματσούκας Πόντου καὶ ἀλλαχόθεν (τοῦ Μουσταφᾶ Γενιτσάραγα ἐκ Σπέλιας τῆς Ματσούκας, Ντανγρὶ Μπιλμέζ ἐκ Καπίκιοϊ, Ὅτουζ Πῖρ ἐξ Ἄνω Χορτοκοπίου καὶ ἄλλων κρυπτοχριστιανῶν). Ἡ ὡς ἄνω συντεχνία ἔμαθεν παρ' αὐτῶν ὅτι ἐτοιμάζεται γενικὴ σφαγὴ τῶν χριστιανῶν καὶ ἐν Πόντῳ, διότι ὁ Σουλτᾶνος ὑποψιάζετο (ἐπειδὴ ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης, ἀρχηγὸς τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας, κατήγετο ἐκ Πόντου) μήπως καὶ οἱ Πόντιοι χριστιανοὶ ἐπαναστατήσουν ὡς πατριῶται τοῦ ἀνωτέρω, διὰ τοῦτο καὶ διέταξεν τὴν σφαγὴν τῶν ἐν Πόντῳ χριστιανῶν.

Διὰ νὰ προληφθῇ ἡ ἐξόντωσις τοῦ ἐλληνισμοῦ τῆς Ματσούκας ἐστάλη κρυφίως εἰς Ματσούκαν, διὰ νὰ εἰδοποιήσῃ τοὺς ἡγουμένους τῶν Ἱ. Μονῶν Βαζελῶνος, Σουμελᾶ καὶ Ἀγίου Γεωργίου Περιστερεῶτα, ὁ Γεώργιος Τρανταπούρης ἐκ

Χορτοκοπίου Ματσούκας, γραμματεὺς τῆς συντεχνίας. Κατωτέρω ἀναφέρονται λεπτομερῶς τὰ διαδραματισθέντα ἐν συνεχείᾳ: Μετὰ τὸν ἀπαγχονισμόν τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε΄ τὸ 1821, ἐστάλη ἐκ μέρους τῆς συντεχνίας τῶν Χαλκέων ὁ τότε γραμματεὺς αὐτῶν Γεώργιος Τρανταπούρης ἐκ Χορτοκοπίου εἰς τὴν Ἐπαρχίαν Βαζελῶνος, διὰ νὰ εἰδοποιήσῃ τοὺς ἡγουμένους τῶν τριῶν Μονῶν, ὅτι ἐξερράγη ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις εἰς τὴν Κάτω Ἑλλάδα καὶ ὅτι ἀπηγχονίσθη ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος Ε΄ εἰς τὴν μεσαίαν πύλην τοῦ Πατριαρχείου τὴν ἡμέραν τοῦ Ἀγίου Πάσχα κατὰ διαταγὴν τοῦ Σουλτάνου.

Οἱ τρεῖς ἡγούμενοι, συνελθόντες εἰς μυστικὴν σύσκεψιν, ἀνέθεσαν εἰς τὸν ἡγούμενον Βαζελῶνος Χρῦσανθον νὰ προβῇ εἰς τὰς δέουσας ἐνεργείας διὰ τὴν διάσωσιν τῶν Ἑλλήνων χριστιανῶν καὶ νὰ τοὺς κρατῇ ἐνήμερους. Ἀνετέθη δὲ τὸ ἔργον τοῦτο εἰς τὸν ἡγούμενον Χρῦσανθον, διότι εἰς τὴν περιφέρειαν αὐτοῦ εἶχον τὰς κατοικίας των οἱ ἀγάδες τῆς Ματσούκας καὶ διότι οἱ περισσότεροι ἐκ τῶν ὑπηρετῶν τους (στρατιωτῶν) ἦσαν κρυπτοχριστιανοὶ καὶ μεταξὺ αὐτῶν ὁ Μπελίκ-Μπάσης, Κοστέλ-ἀγάς (Κωνσταντῖνος Κοστέλαγας) ἐκ τοῦ χωρίου Θέρσα τῆς Ματσούκας. Ὡς γνωρίζομεν, μετὰ τὸν ἀπαγχονισμόν τοῦ Πατριάρχου ἐξεδόθησαν μυστικαὶ διαταγαὶ εἰς τοὺς κατὰ τόπους τιμαριώτας καὶ Διοικητὰς, ἀπὸ τὸν Σουλτᾶνον Μαχμούτ τὸν Β΄, νὰ σφάξουν τοὺς ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς δικαιοδοσίας των Ἑλληνας.

Ι. Μονὴ Ἀγίου Ἰωάννη Βαζελῶνος

Ἡ διαταγὴ αὐτὴ ἔφθασε καὶ εἰς τοὺς ἀγάδες τῆς Ματσούκας, οἱ ὁποῖοι τότε ἦσαν ὁ Σολάκ-Ὀμέρ ἀγάς, ὡς πρωτεύων ἀγάς καὶ εἶχε τὰ μέγαρά του ἐπὶ τοῦ λόφου Τούφα ἀπέναντι τοῦ Ματαρατσῆ. Δευτερεύων ἦτο ὁ Ὀσμάν ἀγάς, υἱὸς τοῦ ἀποθανόντος θηριομόρφου τέρατος Ἀπτή-ἀγᾶ καὶ εἶχε τὰ μέγαρά του εἰς τὸ

χωρίον Σπέλια. Οὗτοι εἰδοποίησαν ὅλους τοὺς Τούρκους νὰ εἶναι ἕτοιμοι κατὰ τὴν ταχθεῖσαν ἡμέραν τῆς σφαγῆς καὶ νὰ συγκεντρωθοῦν ὅλοι εἰς ἓνα ὀρισμένον σημεῖον ποὺ ἐλέγετο «Μέξυλα» εἰς τὴν συμβολὴν τοῦ ποταμοῦ Πρυτάνεως καὶ Δανείαχας-Κουσσεράς. Τὴν διαταγὴν αὐτὴν πληροφορηθεὶς ὁ Κοστέλ-ἀγάς, μεταβαίνει νύκτα εἰς τὸ Μοναστήρι Βαζελῶνος πρὸς συνάντησιν τοῦ ἡγουμένου Χρυσάνθου, διὰ νὰ ἀνακοινώσῃ εἰς αὐτὸν τὰ τῆς σουλτανικῆς διαταγῆς, καίτοι ὁ ἡγούμενος Χρῦσανθος ἐγνώριζεν τὴν διαταγὴν.

Ὁ Χρῦσανθος τότε μὲ δάκρυα στὰ μάτια, καθὼς καὶ ὅλοι οἱ καλόγηροι, πίπτουν εἰς τὰ πόδια τοῦ Κοστέλ-ἀγᾶ καὶ ἐκλιπαροῦν νὰ εὕρεθῇ τρόπος ἀποφυγῆς τῆς σφαγῆς τῶν χριστιανῶν. Ὁ Κοστέλ-ἀγάς κλαίοντας καὶ αὐτὸς προβάλλει ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ του τὸ ἀδύνατον τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ θελήματος τοῦ ἡγουμένου καὶ προτείνει νὰ εἰδοποιηθοῦν νὰ κρυφθοῦν εἰς τὰ ἀπέραντα δάση τῶν μονῶν οἱ χριστιανοὶ τὴν ἡμέραν τῆς σφαγῆς. Ἀλλὰ, λέγει πάλιν ὁ ἴδιος, πῶς θὰ τραφοῦν οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ποὺ ἀνέρχονται εἰς χιλιάδας; Ἄς ἀναλάβω νὰ θρέψω κι ἐγὼ 100-150 οἰκογένειες. Ἄλλες τόσες ἄς θρέψουν οἱ Μονές. Τί θὰ γίνουν οἱ ὑπόλοιποι; Ἐπὶ τέσσαρας ὥρας καὶ πλέον συνεσκέπτοντο μὲ ποῖον τρόπον θὰ μπορέσουν νὰ σώσουν τοὺς χριστιανούς. Τέλος ἀποφασίζουν, κατὰ πρότασιν τοῦ Κοστέλ-ἀγᾶ, νὰ ἐπισκεφθοῦν τὴν ἰδίαν νύκτα τὸν Ὁσμὰν-ἀγᾶ ὡς πλησιέστερον πρὸς τὴν μονὴν. Ἡ Σπέλια ἀπέχει ἀπὸ τὴν μονὴν δύο (2) ὥρας καὶ ἔτσι ξεκινοῦν διὰ νὰ τὸν παρακαλέσουν νὰ ἀφήσῃ ἀνενέργητον τὴν διαταγὴν περὶ σφαγῆς τῶν χριστιανῶν καὶ νὰ τοῦ δώσουν ὅσα χρήματα καὶ δῶρα ἐπιθυμοῦσε.

Ὅταν ἔφθασαν εἰς τὸ μέγαρόν του, τὸν βρῆκαν ξαπλωμένον εἰς τὸ ντιβάνι καὶ ἕτοιμον νὰ κοιμηθῇ. Μόλις εἶδε τὸν Κοστέλ-ἀγᾶ καὶ τὸν Χρῦσανθον, εἰς μὲν τὸν πρῶτον ἔδωσε διαταγὴν νὰ καθήσῃ εἰς δὲ τὸν Χρῦσανθον οὔτε τὸν συνήθη χαιρετισμὸν ἀπέδωσε. Τοὺς ἐρώτησεν εἰς γλῶσσαν ἐλληνικὴν, τὴν ὁποίαν ὡς μητρικὴν ὠμιλοῦσε, τί θέλετε; Τότε ὁ Κοστέλ-ἀγάς λέγει: «Πολλὰ τὰ χρόνια σου, δοξασμένε μου ἀγά. Ὁ ἡγούμενος Χρῦσανθος ποὺ στέκεται ἐδῶ, ἐπειδὴ ἔμαθεν ὅτι ἐπίκειται σφαγὴ εἰς τὸ ἄπιστον ἔθνος τῶν Ρωμαίων, ἐλυπήθηκε καὶ μὲ ἔκαμεν ἀνήσυχον μὲ τὰ παρακάλια του καὶ μὲ τὰ δάκρυά του. Ἐπειδὴ ἐγὼ ταπεινὸς δοῦλος σας δὲν ἔχω καμμίαν ἐξουσίαν νὰ ἀποτρέψω τοιαύτας διαταγὰς, δι' αὐτὸ τὸν ὠδήγησα εἰς ἐσᾶς διὰ νὰ ἀποφασίσετε τί πρέπει νὰ γίνῃ. Εἶναι ἕτοιμος νὰ σᾶς δώσῃ ὅτιδήποτε θὰ θελήσετε, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ αἷμα τῶν ὁμοεθνῶν του». Στὰ λόγια αὐτὰ τοῦ Κοστέλ-ἀγᾶ, ὁ ἀγάς καλοκάθησε στὸ ντιβάνι του καὶ μὲ αὐστηρὸν τόνον εἶπε: «Τὶ νὰ ζητήσω; Μήπως ὅλα τὰ ὑπάρχοντα τῶν χριστιανῶν δὲν εἶναι δικά μου τὴν ἄλλην ἡμέραν; Ἐγὼ θὰ ἐκτελέσω τὴν διαταγὴν τοῦ Σουλτάνου. Ὅ,τι διέταξε θὰ γίνῃ», καὶ τοὺς ἔδειξε τὴν πόρταν.

Ρῖγος, τρόμος καὶ ἀφασία κατέλαβε τὸν Χρῦσανθον, ὅταν ἤκουσε τὰ τελευταῖα λόγια τοῦ σκληροῦ ἀγᾶ. Ὁ Χρῦσανθος καὶ ὁ Κοστέλ-ἀγᾶς ἀμέσως ἀπεχαιρέτησαν τὸν ἀγᾶ καὶ ἀπεχώρησαν. Κατὰ τὰ ξημερώματα ἔφθασαν εἰς τὸ ἐντὸς τοῦ δάσους τῆς Μονῆς Μετόχιον. Τόση δὲ ἦτο ἡ στενοχώρια τοῦ ἡγουμένου Χρυσάνθου, ὥστε τὰ μάτια του ἀπὸ τὰ δάκρυα ἐκοκκίνησαν καὶ ὅλος ὁ δρόμος ἀπὸ τῇ Σπέλια ἕως τὸ Μετόχι ἐβράχῃ ἀπὸ τὰ δάκρυά του. Ἐκεῖ ἐκάθησαν νὰ ξεκουρασθοῦν καὶ ἀπεφάσισαν τὴν ἐπομένην νὰ μεταβοῦν εἰς τὴν Τούφαν, εἰς τὸν πρωτεύοντα Ὁμέρ-ἀγᾶ. Τὴν ἐπομένην ἡμέραν τὸ βράδυ ἐπανῆλθεν ὁ Κοστέλ-ἀγᾶς ἀπὸ τὴν ἐν Θέρσα οἰκίαν του εἰς τὸ Μετόχιον καὶ μόλις ἐνύκτωσε καλὰ, ἀνεχώρησαν διὰ τὴν Τούφαν πρὸς συνάντησιν τοῦ Ὁμέρ-ἀγᾶ. Μετὰ πορείαν 4 ½ ὥρῶν καὶ πλέον, φθάνουν εἰς τὴν ἐξώθυραν τοῦ Μεγάρου τοῦ ἀγᾶ καὶ κτυποῦν τὴν θύραν. Ἀμέσως παρουσιάζεται ὁ ἀρχιθυρωρός, ἀλλὰ ἀρνεῖται νὰ ἀνοίξῃ διότι, λέγει, «εἶναι νύκτα καὶ ὁ ἀγᾶς κοιμᾶται καὶ ὅτι ἂν εἴσασθε ἄνθρωποι καλοί, ἔπρεπε νὰ ῥθῆτε ἡμέραν». Ὁ Κοστέλ-ἀγᾶς τότε βλέποντας τὴν ἐπίμονον ἄρνησιν τοῦ ἀρχιθυρωροῦ, τοῦ λέγει: «Ἄκουσε ὅω, ἡ ὑπόθεσις διὰ τὴν ὁποίαν ἤρθαμε εἶναι τόσον σοβαρή, ὥστε, ἐὰν αὐτὴν τὴν στιγμὴν δὲν εἰδοποιήσῃς τὸν ἀγᾶν διὰ τὸν ἐρχομόν μας, νὰ ἦσαι βέβαιος ὅτι αὔριον ἢ ἀποκεφάλισίς σου θὰ εἶναι ἀναπόφευκτος».

Ἀκούοντας αὐτὰ ὁ ἀρχιθυρωρός, τρέχει καὶ εἰδοποιεῖ τὸν Ὁμέρ-ἀγᾶ διὰ τὴν ἐπίσκεψιν τῶν ἀνωτέρω καὶ συνάμα λέγει καὶ ὅσα ἤκουσε ἀπὸ τὸν Κοστέλ-Ἀγᾶ. Ὁ Ὁμέρ-ἀγᾶς ἀμέσως σηκώνεται ἀπὸ τὸ κρεβάτι του, φορεῖ τὸ καφτάνι του καὶ διατάσσει νὰ ὀδηγηθοῦν εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς ὑποδοχῆς, ἡ ὁποία ἄστραφτε ἀπὸ τὸν χρυσόν, διότι ὁλόκληρος ἡ ὀροφή του ἦταν σκεπασμένη μὲ χρυσᾶ φλωριά, οἱ δὲ τοῖχοι μὲ χαλιὰ περσικὰ, κατὰ μαρτυρίαν αὐτόπτου μάρτυρος κ. Ἰωάννου Χατζηαποστόλου Μαρνοπούλου, συγχωριανοῦ μου καὶ παρὰ τοῦ ὁποίου ἤκουσα τὴν ἱστορίαν αὐτὴν κατὰ τὰς μακρὰς νύκτας τοῦ χειμῶνος εἰς τὸ χωρίον μου Χορτοκόπι τὸ ἔτος 1907. Μόλις ἐκάθησαν, ἔρχεται πρὸς συνάντησίν των, τοὺς χαιρετᾷ ἐλληνιστί «Καλῶς ὠρίσετεν» καὶ τοὺς ἐρωτᾷ τὴν αἰτίαν τῆς ἐπισκέψεώς των εἰς μίαν τόσον προχωρημένην ὥραν. Ὁ Χρῦσανθος, λόγῳ τοῦ ἰσχυροῦ νευρικοῦ κλονισμοῦ, δὲν δύναται νὰ ἀπαντήσῃ καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἀπαντᾷ ὁ Κοστέλ-ἀγᾶς καὶ λέγει ὅλα ὅσα εἶπε τὴν προτεραίαν νύκτα εἰς τὸν Ὁσμάν ἀγᾶ.

Μόλις ἤκουσεν ὁ Ὁμέρ ἀγᾶς τὸν σκοπὸν τῆς ἐπισκέψεως καὶ ὕστερα ἀπὸ βαθειὰ σκέψη, ἀπαντᾷ καὶ λέγει: «Καλὰ ἐποίκετεν καὶ ἔρθετεν αὐοῦτο τὴν νύχταν, γιατί αὔριον θὰ ἔτονε πολλὰ ἀργά. Ἀλλὰ γιατί κ' ἐπήγετεν στὸν ἀγᾶν ἐσοῦν τὸν

Ὅσμαν-ἀγά;» Καὶ ὁ Κοστέλ-ἀγάς ἀπαντᾷ: «Γιατὶ νὰ ἐπηγαίναμεν σὲ κεῖνον, ἀφοῦ ἐσεῖς εἴσθε ὁ πρῶτος ὄλων;». Ὁ Ὁμέρ ἀγάς ἀπαντᾷ καὶ λέγει: «Ἐγὼ γνωρίζω καλὰ ὅτι ἐπήγατε καὶ σὲ κεῖνον, ἀλλὰ ἐκεῖνος εἶναι ἄνθρωπος κακός, ἀγενής καὶ ἀφιλόανθρωπος καὶ νομίζω ὅτι οὔτε καὶ «καθῆστε» δὲν σᾶς εἶπε. Ἀλλὰ ἐσεῖς μὴν πῆτε σὲ κανέναν ὅτι πῆγατε».

Καὶ διατάσσει νὰ στρώσουν τὸ τραπέζι εἰς τὸ ὁποῖον κάθεται καὶ ὁ ἴδιος καὶ φροντίζει μὲ διάφορα ἐνθαρρυντικὰ λόγια νὰ διαλύσῃ τὴν ἀφασίαν τοῦ ἡγουμένου Χρύσανθου. Καὶ στὸ τέλος λέγει ρητῶς: «Ἀφοῦ ἔρθετεν σὲ μέναν, κανεῖς χριστιανὸς τι δὲν κι θὰ παθάν', μὴ φοβᾶσαι καὶ μὴ κλαῖς, Γούμενε, ἀλλὰ θὰ δῶτε με 30 πουργιά (1 πουργὶ ἦταν 500 γρόσια)». Ὑστερα ἀπὸ τὰ παρηγορητικὰ αὐτὰ λόγια τοῦ Ὁμέρ-ἀγᾶ, ὁ ἡγούμενος συνέρχεται καὶ παρακαλεῖ τὸν ἀγὰ νὰ τοὺς δώσῃ 12ωρον προθεσμίαν, νὰ ἀνεβοῦν στὸ μοναστήρι καὶ νὰ στείλουν τὰ χρήματα. Ἀλλὰ ὁ ἀγάς λέει: «Τέτοιες δουλειᾶς δὲν γίνονται ἐπὶ πιστώσει». Στενοχώρια καὶ κατήφεια συνάμα καταλαμβάνει τοὺς δύο ἥρωας τῆς νυχτερινῆς ἐπισκέψεως, διότι δὲν εἶχαν μαζί τους τὸ ζητηθὲν ποσόν. Ἐν τῷ μεταξύ ὁ Ομέρ-ἀγάς ἐξέρχεται διὰ φυσικὴν τινα ἀνάγκην. Ἡ γυναῖκα του ὅμως, ἡ ὁποία ἐκοιμᾶτο εἰς τὸ διπλανὸν δωμάτιον, ἤκουσε ὅλην αὐτὴν τὴν συνομιλίαν, ἐτοιμάζει ἀμέσως τὸ αἰτηθὲν ποσόν, εἰσέρχεται γρήγορα γρήγορα εἰς τὸ δωμάτιον καὶ δίδει εἰς τὸν Χρύσανθον τὸ χρῆμα καὶ λέγει: «Ἐπαρ καὶ δώσατα νὰ βάλιατα σ' ὁμάτιατ τὴ παρὰς τὴν ἀνάγκη ἔχ» καὶ πάλι γρήγορα βγῆκε.

Ὅταν γύρισεν ὁ ἀγάς, ὁ Χρύσανθος καὶ ὁ Κοστέλ-ἀγάς προσποιοῦνται ὅτι ψάχνουν τὶς τσέπες των καὶ ἀφοῦ συνεπλήρωσαν τὸ ποσόν, τὸ ἔδωσαν εἰς τὸν Ἀγάν. Ἐκεῖνος δέχεται τὰ χρήματα καὶ γελῶντας λέγει: «Ἡ γυναῖκα μου πρὸ φιλόανθρωπη ἐφάνηκε ἀπὸ μένα, καὶ αὐτὸ ἃς εἶναι πρὸς τιμὴν της». Ὑστερα ἀπὸ αὐτὸ λέγει εἰς τὸν Χρύσανθον: «Τώρα μοιρεῖς νὰ κοιμηθῆς ἐλεύθερα καὶ νὰ μὴν ἔχῃς καμμίαν σκέψιν γιὰ τὴν τύχην τῶν χριστιανῶν, ὁ λόγος μου εἶναι λόγος, πηγαίνετε στὸ καλό». Λέγοντας αὐτά, καλεῖ δύο σωματοφύλακας καὶ τοὺς διατάσσει νὰ συνοδεύσουν τοὺς ξένους μέχρις ὅτου ξημερώσῃ. Ὁ Χρύσανθος καὶ ὁ Κοστέλ-ἀγάς χαρούμενοι περπατοῦν σὰν νὰ ἔχουν φτερὰ εἰς τὰ πόδια των, διότι τὸ συναίσθημα τῆς ἐκτελέσεως τοῦ καθήκοντός των ἐστέφθη ὑπὸ ἐπιτυχίας. Καὶ ὅταν ἔφθασαν κοντὰ εἰς τὸ χωριὸ Χαμουρί, κάθονται διὰ νὰ ξεκουρασθοῦν ἱερὰ Βασιλικὴ Πατριαρχικὴ καὶ Σταυροπηγιακὴ Μονὴ Ἀγίου Γεωργίου Περιστερεώτα κοντὰ εἰς τὸ ἐκκλησάκι τοῦ Ἀγίου Γεωργίου τοῦ Μανωμένου, καὶ, ἀφοῦ ἐφιλοδώρησαν τοὺς σωματοφύλακας, τοὺς ἐπέτρεψαν νὰ ἐπιστρέψουν, διότι ἄρχισε νὰ ξημερώνῃ. Οἱ δύο ἥρωες ἀνέβηκαν εἰς τὸ μοναστήρι, ἐτοίμασαν τὸ δανεισθὲν ποσόν καὶ τὸ ἔστειλαν εἰς τὴν χανούμισαν δι' ἰδιαιτέρου ἀπεσταλμένου μὲ τὴν ἐντολὴν νὰ δώσῃ τὰ χρήματα εἰς τὴν χανούμισαν χωρὶς νὰ τὸν ἰδῇ κανεῖς.

Τὴν ἄλλην ἡμέραν τὸ πρωί, ὁ ἀγὰς προσκαλεῖ τοὺς ἀνδρειοτέρους τῶν σωματοφυλάκων του, ἐξήντα (60) περίπου τὸν ἀριθμὸν, καὶ καβαλλικεύοντας τὸ καλύτερο ἄλογό του ξεκινᾷ διὰ νὰ ἀνταμώσῃ τὸν Ὀσμάν-ἀγάν , τὸν ὁποῖον εἶχεν εἰδοποιήσῃ προηγουμένως δι' ἰδιαιτέρου ἀπεσταλμένου. Ὁ Ὀσμάν-ἀγὰς, ὅταν ἔμαθε ὅτι ἔρχεται ὁ Ὁμέρ- ἀγὰς καὶ ἐπειδὴ ἐνόμισεν ὅτι ὁ σκοπὸς τοῦ ἐρχομοῦ του ἦταν νὰ δώσῃ τὸ σύνθημα τῆς σφαγῆς τῶν χριστιανῶν, ἐκάλεσεν ὅλους τοὺς πιστοὺς Ὀθωμανοὺς τῆς περιφερείας του καὶ μαζὶ μὲ αὐτοὺς ὀπλισμένους μὲ διάφορα φονικὰ ὄργανα, ὅπως μαχαίρια, δρεπάνια, ἀξινάρια, κρεπία κ.λπ., κατεβαίνει εἰς τὴν θέσιν Μέξυλα πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ Ὁμέρ-ἀγά. Ἀκόμη καὶ μέχρι σήμερον σώζονται τὰ ἴχνη τοῦ ἀκονίσματος τῶν φονικῶν ὀργάνων. Μόλις ἔφθασεν ὁ Ὁμέρ-ἀγὰς μὲ τὴν συνοδείαν του, ὁ Ὀσμάν-ἀγὰς ἔσπευσε νὰ ἀσπασθῇ τὸ κράσπεδον τῆς χλαμύδος του. Ὁ Ὁμέρ-ἀγὰς ὅμως μὲ βροντερὴ φωνὴ τὸν ἐρωτᾷ: «Δείξατέ μου ποῖος ἀπὸ σᾶς διωρίσθη ἀπὸ τὸν Σεβαστὸν Σουλτᾶνον γενικὸς ἀγὰς; Νὰ πέσω νὰ προσκυνήσω καὶ ἐγώ;». Καὶ ἐνῶ ἐκεῖνοι κλίναντες τὴν κεφαλὴν ἐσιωποῦσαν, ὁ ἀγὰς ἐσυνέχισεν.

«Ἄφοῦ κανεὶς ἐκτὸς ἀπὸ ἐμένα δὲν κρατεῖ αὐτὴν τὴν θέσιν, τότε σᾶς ἐρωτῶ, ἐγὼ διατὶ δὲν ἔχω καμμίαν εἵδησιν περὶ διαταγῆς ποὺ ἀφορᾷ τὴν σφαγὴν τῶν χριστιανῶν; Ἐνῶ ἐσεῖς διαδίδετε ὅτι ἦρθαν τέτοια φερμάνια καὶ ἐτοιμάζεσθε;». Καὶ ἀφοῦ εἶπεν αὐτὰ, κτυπᾷ μὲ τὸ μαστίγιόν του μερικοὺς, οἱ ὁποῖοι ἦσαν κοντὰ του, καὶ μὲ θυμὸν τοὺς διατάσσει νὰ ἡσυχάσουν καὶ νὰ διαλυθοῦν καὶ ὅτι δὲν θὰ ἀφήσῃ ζωντανὸν κανέναν, ἐὰν καὶ μιὰ σταγόνα χριστιανικοῦ αἵματος χυθῇ. Καὶ χωρὶς νὰ κατεβῇ ἀπὸ τὸ ἄλογό του, ἐγύρισεν ὀπίσω εἰς τὸ μέγαρόν του. Ἡ διαταγὴ του ἐξεπληρώθη κατὰ γράμμα. Οὐδεὶς χριστιανὸς ἔπαθεν, ἀπὸ τὴν Ὀλασα ἕως τὴν Ζύγανα, δηλαδὴ ὅλοι οἱ κάτοικοι τῶν τριῶν Ἑξαρχιῶν, Γαλιάνης, Σουμελᾶ καὶ Βαζελῶνος, διότι ἡ ζωὴ τους ἡγοράσθη ὑπὸ τοῦ Χρυσάνθου καὶ τοῦ Κοστέλ-ἀγά ἀντὶ ποταμῶν δακρύων καὶ 15.000 γροσίων.

Τοὺς κατοίκους τῆς Περιφερείας Τραπεζοῦντος ἔσωσεν ὁ συνταξιοῦχος Σατήρ ζατέ Ὀσμάν πασάς, ὁ ὁποῖος κρυφίως συνεννοηθεὶς μὲ τὸν Μητροπολίτην Παρθένιον διεβεβαίωσεν εἰς τὸ ἐπὶ τούτῳ συγκροτηθὲν συμβούλιον τῶν προυχόντων Τούρκων Τραπεζοῦντος, ὅτι οἱ χριστιανοὶ τοῦ Βιλαετίου Τραπεζοῦντος εἶναι μὲν χριστιανοὶ κατὰ τὸ θρήσκευμα Ὀρθόδοξοι ὅπως καὶ οἱ ἐπαναστατήσαντες ἀλλὰ διαφορετικοῦ γένους, διότι ὅπως ξέρετε εἶχαν καὶ ἰδιαίτερον κράτος καὶ βασίλειον. Τὰ λόγια αὐτὰ τοῦ Ὀσμάν-πασᾶ ἐπιβεβαίωσε καὶ ὁ Μητροπολίτης Παρθένιος, ὡς εἶχον συνεννοηθεῖ. Κάποιος ὅμως ἐκ τῶν συνέδρων, φανατικὸς Τοῦρκος, λέγει: «Προχθὲς ἐπέρασα ἀπὸ τὸ μοναστήρι τῆς Θεοσκεπάστου καὶ εἶδα ἀπὸ μίαν ἀνοιχτὴν πόρτα ὅτι ἔχουν στημένα κανόνια καὶ

μόλις μὲ εἶδαν ὅτι τὰ εἶδα, μία γριὰ καλογριὰ ἔτρεξε καὶ ἐκλείδωσε τὴν πόρτα καὶ μὲ ἔδιωξε». Τὸ συμβούλιον, ὅταν ἄκουσε τὰ λόγια αὐτά, ταραχθῆκε καὶ ἐρώτησε τὸν Μητροπολίτην, «ποιὰ εἶναι ἡ ἀπάντησίς σου»; Καὶ ὁ Μητροπολίτης ἀπαντᾷ καὶ λέγει: «Τὸ μοναστήρι δὲν εἶναι μακριά, ἄς πᾶμε ὡς ἐκεῖ καὶ μαζὶ καὶ ὁ καταμαρτυρῶν, νὰ δοῦμε τὶ συμβαίνει. Καὶ ἂν λέγῃ τὴν ἀλήθειαν, ἐκεῖ ἐπὶ τόπου νὰ μὲ κρεμάσετε ἐμένα». Πράγματι, ἀνέβηκαν εἰς τὸ μοναστήρι τῆς Θεοσκεπάστου καὶ ὁ Μητροπολίτης διέταξε τὶς καλογριὰς νὰ ἀνοίξουν τὶς πόρτες τῶν δωματίων καὶ τῶν ὑπογείων. Καὶ ὅταν ἄνοιξαν τὴν ὑποδειχθεῖσαν ὑπὸ τοῦ καταδότου πόρταν, τὶ νὰ ἰδοῦν; Τὰ ληφθέντα ὡς κανόνια ἦσαν φέρετρα ἀποθανουσῶν καλογραιῶν. Μετὰ τὴν πιστοποίησιν τῶν ἀνωτέρω ἐξεδόθη διαταγὴ τοῦ Νομάρχου Τραπεζοῦντος ὅτι δὲν πρέπει νὰ θιγῇ κανεὶς χριστιανὸς τοῦ Νομοῦ Τραπεζοῦντος, διότι εἶναι διαφορετικοῦ γένους ἀπὸ τοὺς ἐπαναστάτας. Ἔτσι ἐσώθη ὁ χριστιανικὸς πληθυσμὸς τοῦ Νομοῦ Τραπεζοῦντος καὶ τῶν τριῶν Ἐξαρχιῶν.

ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ, ΦΙΛΟΛΟΓΟΙ, ΛΟΓΙΟΙ, ΦΙΛΟΣΟΦΟΙ, ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ:

Η.-G. Beck, ἱστορικός: «Ἡ αὐτοκρατορία ἔγινε «βυζαντινὴ» ἐπειδὴ ἡ κατακτημένη Ἑλλάδα εἶχε γιὰ μία ἀκόμη φορὰ νικήσει στὸ πνευματικὸ πεδίο καὶ μπορούσε πιά νὰ θεωρήσει τὴν κρατικὴ ἐξουσία καὶ τὴν κρατικὴ ὀργάνωση, ποὺ ἀρχικὰ τῆς ἦταν τόσο ξένες, ὡς ἓνα πλαίσιο μέσα στὸ ὁποῖο μπορούσε κανεὶς νὰ σταδιοδρομήσει, καὶ νὰ διαπρέψει χωρὶς νὰ εἶναι πιά ἀνάγκη νὰ ἀφήνει τὰ κοινὰ στοὺς Λατίνους» Ἡ βυζαντινὴ Χιλιετία, σ. 38.

St. Runciman, ἱστορικός: «Δὲν νομίζω ὅτι οἱ σύγχρονοι Ἕλληνες εἶναι περισσότερο Ἕλληνες ἀπὸ τοὺς Βυζαντινοὺς».

Ν. Σβορώνος, ἱστορικός: «Δὲν μπόρεσα νὰ κάνω ποτέ μου τὸ διαχωρισμὸ ἀνάμεσα στὸ Βυζάντιο καὶ τὸν νέο ἐλληνισμό». Νίκου Σβορώνου, Ἡ μέθοδος τῆς ἱστορίας, σ. 104.

***Ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ βιβλίο, «Ο ΕΩΡΑΚΩΣ ΕΝ ΠΟΝΤΩ ΜΕΜΑΡΤΥΡΗΚΕΝ». (Μνημὲς ἀπὸ τὸν ἀλησμόνητο Πόντο) Ἀντώνιος Χαρ. Παπαδόπουλος Διδάσκαλος τοῦ Πόντου, 1883-1977 ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις τῆς ΕΝΩΜΕΝΗΣ ΡΩΜΗΟΣΥΝΗΣ**

enromiosini.gr